

Haridusleppe I kohtumise päevakava

13.30-14.00	Registreerimine ja tervituskohv
14.00-14.10	Päevakorra tutvustus
14.10-14.30	Läbirääkimiste õiguslik raamistik ja protsessi kirjeldus Probleemi avamine HTMi ettepanek õpetaja karjäärimudeli rakendamiseks
14.30-15.30	Osapoolte vaated ja ettepanekud Kohalike omavalitsuste vaade - ELVLi esindaja Erakoolide vaade - erakoolide ühenduste esindaja Koolijuhtide vaade - EKJÜ esindaja Õpetajate ametiühingute vaade – EHLi esindaja
15.30-16.00	Kohvipaus
16.00-17.00	Arutelu

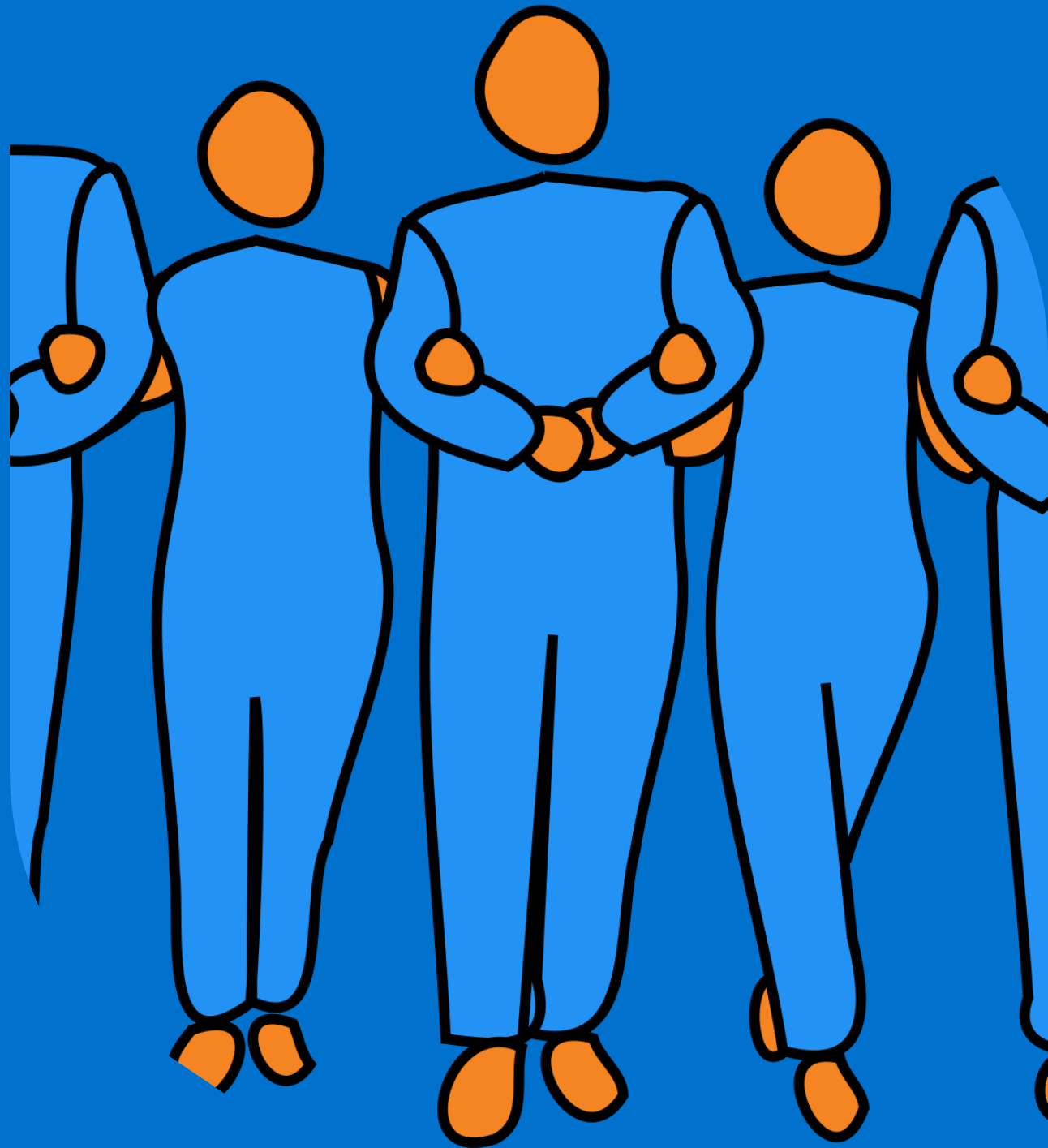
HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Haridusleppe I kohtumine

Kristina Kallas

Haridus- ja teadusminister

19.02.2024

Tänapäevase kohtumise fookus:

- Läbirääkimiste õiguslik raamistik ja protsess
- Probleemi avamine
- Õpetaja karjäärimudeli arutelu

Miks me oleme siin?

- Haridus- ja Teadusministeerium näeb õpetajate järelkasvu probleemi lahendamiseks vajadust luua pikemaajalisem kokkulepe õpetajate töötingimuste, karjäärimudeli ja palgamudeli osas - hariduslepe.
- EHL soovib sõlmida kollektiivlepingut õpetajate palga ja töötingimuste osas (töötüli lahendamise kokkulepe).

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Hariduslepe

Õiguslikud alused

- Hariduslepe on õpetajate, nende tööandjate esindajate ning Haridus- ja Teadusministeeriumi läbirääkimiste tulemusena saavutatav **kokkulepe õpetajatöö väärtustamiseks ning järelkasvu tagamiseks Eestis.**
- See on ühine kokkulepe, millest tulenevalt iga **osapool annab panuse**, et kindlustada õpetajatele ja õpetajaametisse astujatele väärivad töötingimused ja töötasu.

Õiguslikud alused

- Hariduslepe **ei ole kollektiivleping.**
- Haridusleppes
 - lepitakse kokku sammud õpetaja ameti väärtustamiseks ja järelkasvu tagamiseks ning milline on osapoolte vastutus, sh rahaline panus
 - määratletakse see, mida lahendatakse kollektiivlepingutega
 - lepitakse kokku millised on vajalikud õigusaktide muudatused
 - lepitakse kokku edasised vajalikud reformid ja nende ajakava

PGS § 76 alusel sõlmitav kokkulepe õpetajate töötasu alammääras

Haridusleppes on soov kokku leppida PGS § 76 lõike 1 alusel õpetajate töötasu alammääras kollektiivlepingu seaduses sätestatud tingimustel ja korras kolmeks aastaks 2025-2027. Selle järgi peavad alammääras kokku leppima:

tööandjate esindajatena

- a) haridus- ja teadusminister,
- b) kohaliku omavalitsuse üksuste volitatud esindajad või üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitude volitatud esindajad ja
- c) erakooli pidavate eraõiguslike juriidiliste isikute volitatud esindajad ning

õpetajate esindajana

õpetajate registreeritud ühenduste volitatud esindajad.

AINULT kõigi osapoolte osalusel on võimalik leppida kokku alammäära tõusus järgmiseks kolmeks aastaks!

Kollektiivleping

- Kollektiivleping on vabatahtlik kokkulepe töötajate või töötajate ühingu või liidu ja tööandja või tööandjate ühingu või liidu, samuti riigiasutuste või kohalike omavalitsuste vahel, mis reguleerib **tööandjate ja töötajate** vahelisi töösuhteid.
- Haridusleppega soovime kokku leppida, et õpetajad ja nende tööandjad (HTM, KOV-id ja erakoolide esindajad) on haridusleppe protsessis välja selgitatud infot arvestades valmis kokku leppima õpetajate töötasus ja töötingimustes kollektiivlepinguga.
- Õpetajad ja nende tööandjad asuvad kollektiivlepingu läbirääkimistesse nende tingimuste osas, mida saab kokku leppida ilma seaduste muudatusteta.

Läbirääkimiste ajaplaan

I kohtumine: Probleemi avamine, õiguslik raamistik, õpetaja karjäärimudel.

II kohtumine: 1) Õpetajate ametiühingu(te) ettepanekud õpetajate (sh kutseõpetajate) töö- ja palgakorralduse ning koormusarvestuse kohta; 2) Kaasettekanne haridusjuhtimise ja õpetajakoolituse eriala eksperdilt; 3) Koolijuhtide küsitluse kokkuvõte töö- ja palgakorralduse süsteemi rakendamise kohta.

III kohtumine: Koolivõrk. Rahastamise mudeli muudatuse ettepanekud (HTM ja ELVL).

IV kohtumine: Leppe teksti formuleerimine. Kokkulepete fikseerimine, jätkukohtumiste kokkuleppimine ajaperioodile september – detsember 2024.

Läbirääkimiste töörühmad

Läbirääkimist vajavate teemade osas moodustatakse järgmised töörühmad, kus on vaja jõuda konsensuslikule kokkuleppele:

1. **Õpetajate karjäärimudeli ekspertide töörühm** (korralduslik vastutus HTM)
2. **Õpetajate töötingimiste ja koormusarvestuse läbirääkimiste töörühm** (korralduslik vastutus EHL)
3. **Rahastusmudeli läbirääkimiste töörühm** (korralduslik vastutus HTM).

Töörühmade ja kohtumiste protsessi koordineerib **sekretariaat HTM-is**.
Kontaktiks on Liis Lehist.

Palume esitada läbirääkimiste osapoolte esindajad 2. ja 3. töörühma hiljemalt
23.02.2024

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

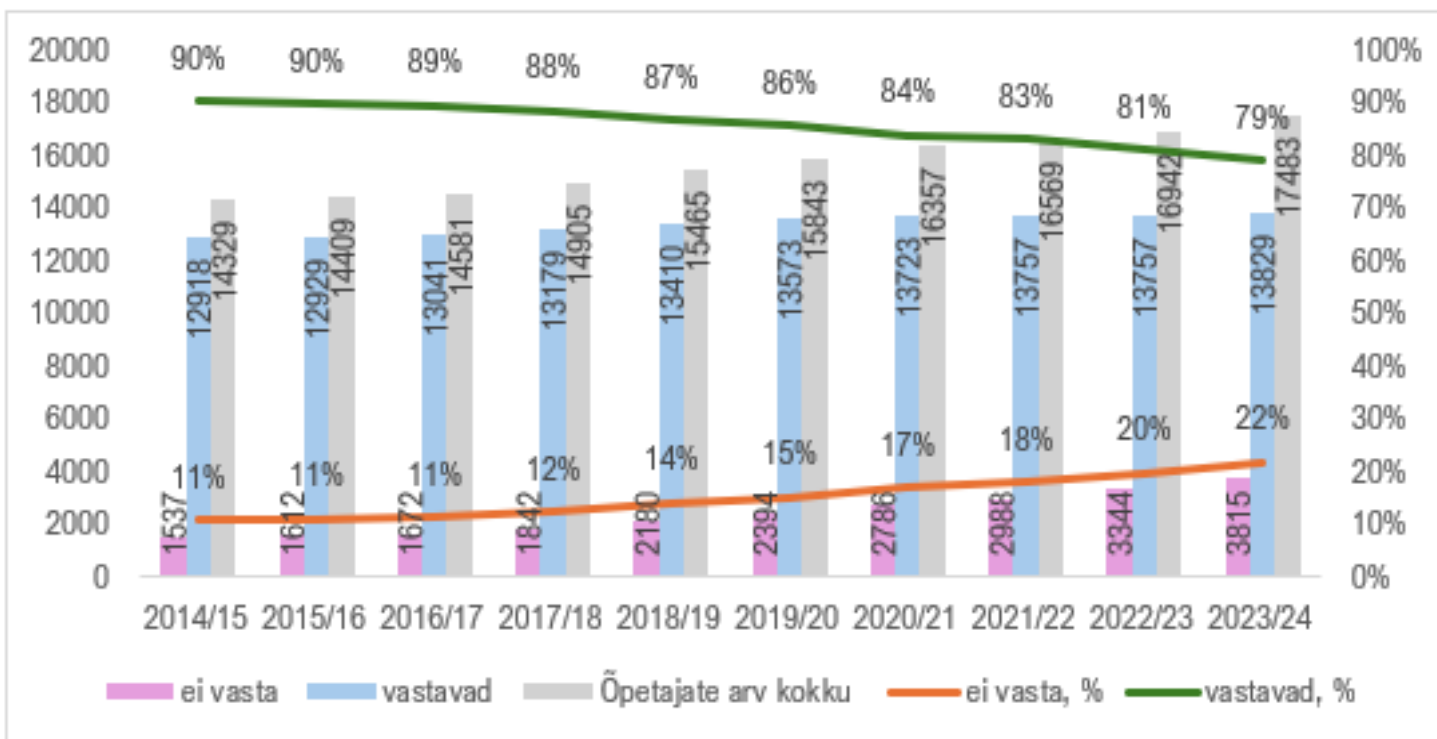
Probleemi avamine

- Õpetaja tööülesannete piirid on ebaselged, märkimisväärne osa õpetajatest tajub ülekoormust, kurnatust ja läbipõlemist.
- Õpetaja töö korraldus ja karjääriperspektiivi puudumine ei soosi noorte hulgas õpetaja ameti valimist.
- Suureneb kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate õpetajate osakaal.

Õpetajate vastavus kvalifikatsiooninõuetele

Joonis 1. Üldhariduskoolide õpetajate vastavus kvalifikatsiooninõuetele 2014/15-2023/24. õa-l.

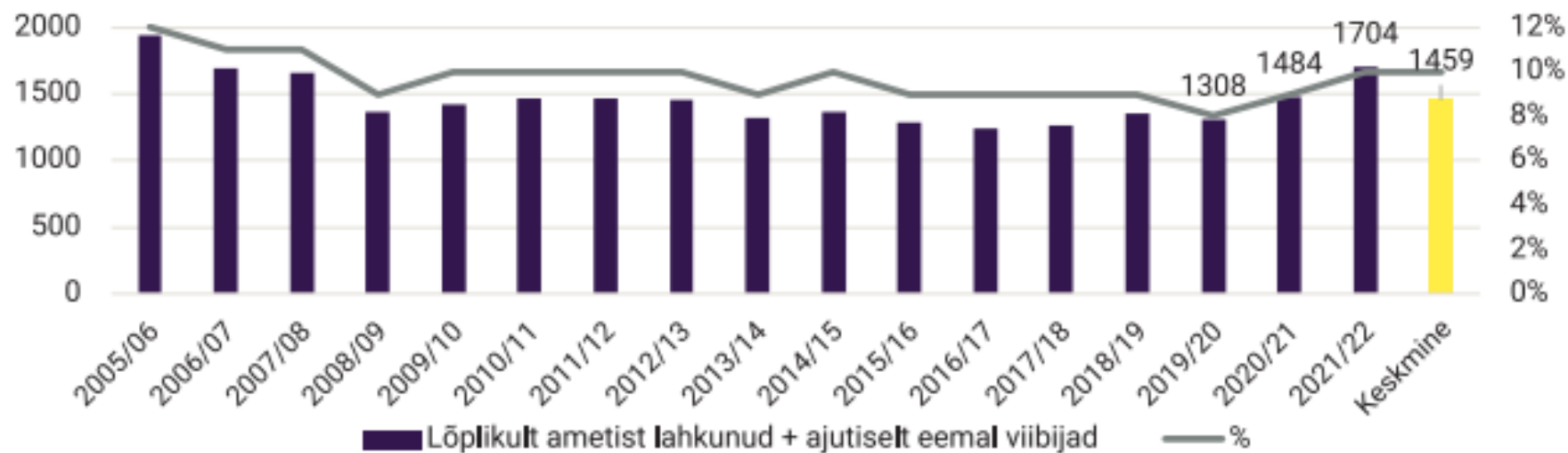

Õpetajate töölt lahkumine

- Kogenud **professionaalsed õpetajad lahkuvad ametist** pika pingelise stressiõhkkonnas töötamise, ülekoormuse ja karjääriperspektiivide puudumise tõttu.
- 41% alla 35-aastastest õpetajatest ei plaani töötada koolis kauem kui viis aastat (TALIS 2018).
- õpetajatöö peamiseks raskusteks esimesel paaril aastal on kogetud liialt **suur töökoormus, kõrged nõuded õpetaja ametile, lapsevanematega suhtlemisel piiride kehtestamise keerukus ning eri põlvkondadesse kuuluvate kolleegide vahelised suhted** (Õpetajate persoonauuringu 2022).

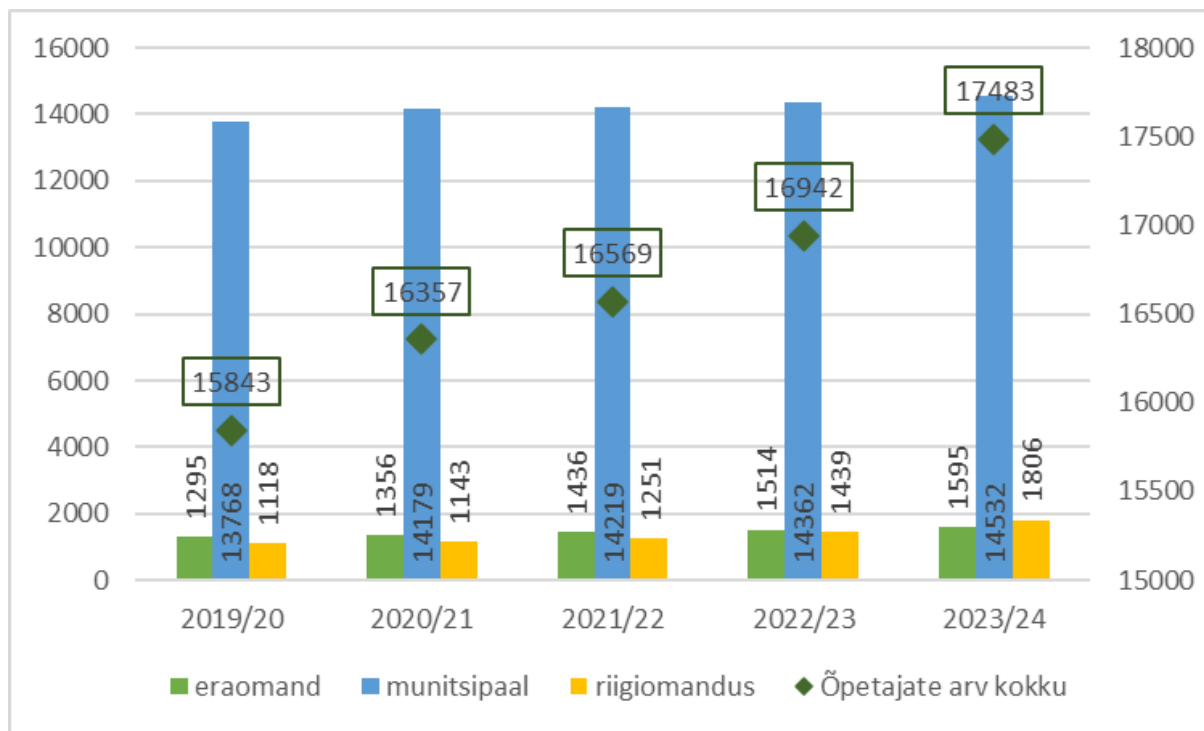
Ametist lahkunud õpetajate arv

Joonis 2. Ametist lõplikult või ajutiselt lahkunud õpetajate arv ja osakaal Eestis. Allikas: EHIS, Arenguseire Keskuse raport: <https://arenguseire.ee/raportid/opetajate-ametist-lahkumine/>

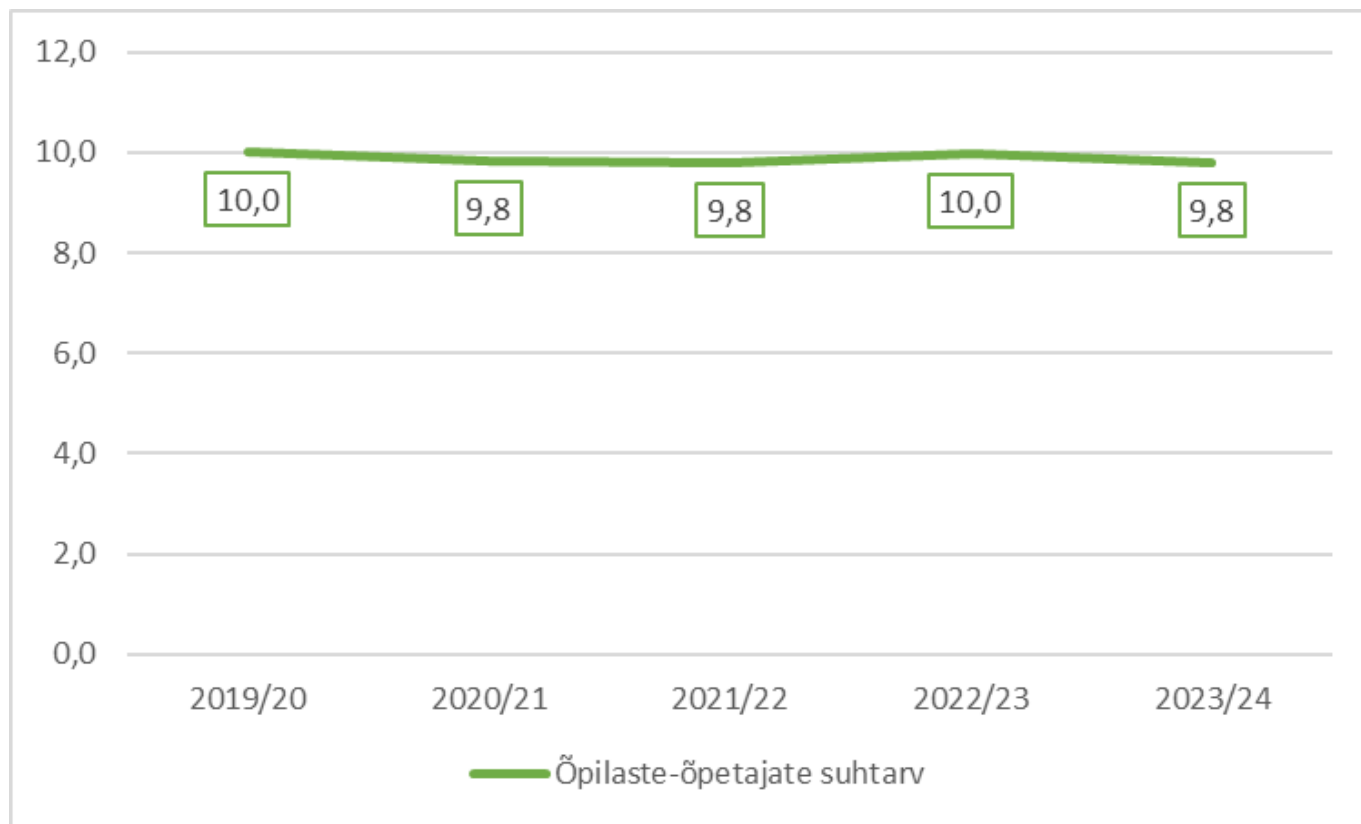
Õpetajate arvu muutus

Joonis 3. Õpetajate arvu muutus viimasel viiel õppeaastal kooli omandivormi lõikes

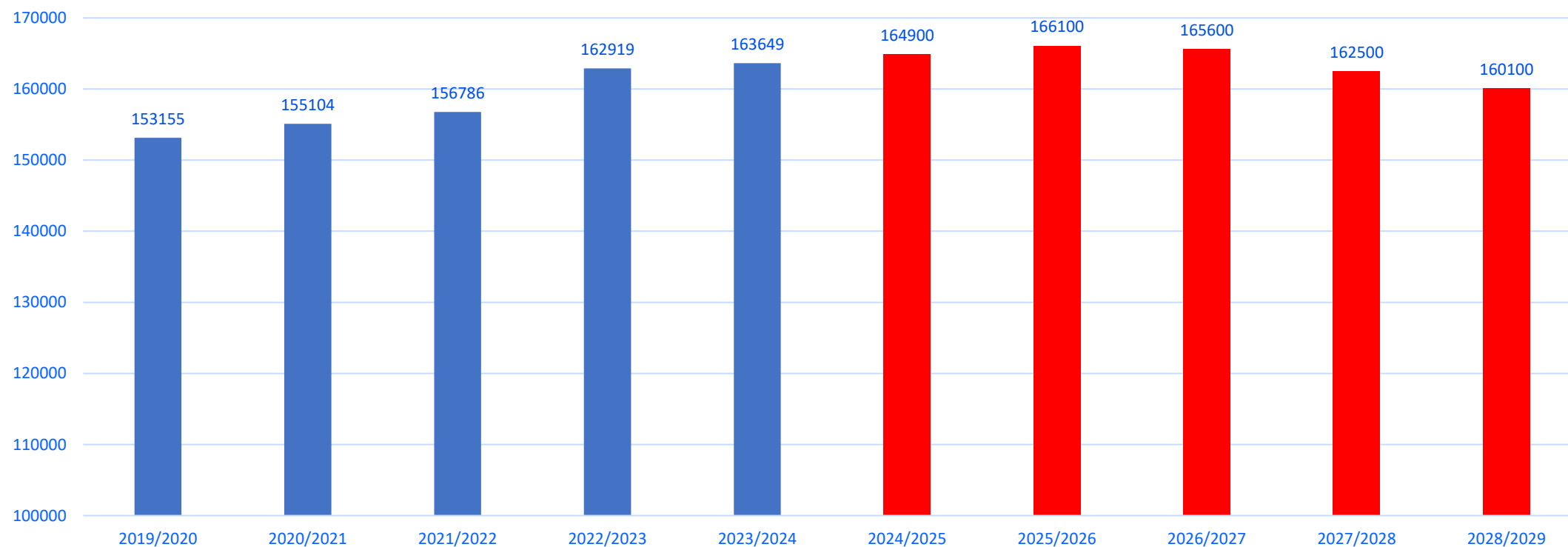

Õpilaste – õpetajate suhtarv

Õpilaste arv üldhariduse statsionaarses õppes – tegelik ja prognoos

2013. a. rakendunud õpetaja töö- ja palgakorralduse muudatus ei ole tegelikkuses rakendunud

- Täna kehtib kõikidele õpetajatele kvalifikatsioonist ja staažist sõltumata sama riiklik töötasu alammäär, mis toob kaasa ebaõigluse tajumise õpetajate poolt.
- Eesti on ainuke riik EL-is, kus kehtib kõikidele õpetajatele kvalifikatsioonist ja tööstaažist sõltumata sama töötasu alammäär ning palga diferentseerimiseks puuduvad konkreetsed kokkulepped.
- Õpetajate palgamudeli rakendamisel on antud suur autonoomia ja vastutus koolipidaja ja koolijuhi tasandile.

Rahastamise põhimõtted

- **Kooli pidajatele eraldatakse riigieelarvest igal aastal haridustoetust õpilase põhise määra alusel.**
- Haridustoetust saab kasutada õpetajate ja tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks. Tööjõukulude toetuse arvestus sisaldab nii õpetaja palga **alammäära kui ka diferentseerimiskomponenti** (2024 aastal 20%).

Rahastamise põhimõtted

- Riik eraldab õpetajate tööjõukulude toetuse lähtuvalt õpilaste ja õpetajate suhtarvust.
- Õpilase ja õpetaja suhtarv 15 ehk koefitsient 1,0 kehtib vaid Tallinna linnale, Viimsi vallale, Harku vallale, Rae vallale, Viljandi linnale, Saku vallale ja Võru linnale. Ülejäänud omavalitsusi diferentseeritakse vastavate koefitsiendiga, mille tulemusel muutub suhtarv väiksemaks.
- Haridustoetusega eraldatakse regionaalsete koefitsientidega põhikooli statsionaarses õppes lisaraha 36 mln € ja gümnaasiumi statsionaarses õppes 0,7 mln €.
- Suhtarv peab piisava õpilaste arvu korral võimaldama luua õpetaja ametikohti nii, et kaetud on kõik õppe- ja kasvatustöö ülesanded.
- **Kooli pidaja määrab õpetajate ametikohtade arvu, palga, töötingimused, kujundab koolivõrgu ja katab kõik koolide eelarvega seotud kulud, sealhulgas õpetajate ametikohtade kulu.**

Õpilaspõhine määr

Õpetaja kuine töötasu (1820+20%)	2184
Õpetaja aastane töötasukulu (2184 € x 12 kuud x 33,8% maksud)	35 066
Õpetaja tööjõukulu määr õpilase kohta (35 066 € /15 õpilase ja õpetaja suhtarv)	2338

Õpilaspõhise määra arvestamise valem

Põhikooli suhtarvu 15 arvestuse näide:

- $3 \text{ paralleeli} \times 24 \text{ õpilast klassis} \times 9 \text{ klassi} = 648 \text{ õpilaste arv}$
- $302 \text{ keskmine arvestuslik vajadus ainetundide järgi nädalas} \times 3 \text{ paralleeli} = \mathbf{906 \text{ ainetundi}}$
- $960 \text{ tundi} / 21 \text{ keskmine õppetundide arv õpetaja täistööaja sees} = \mathbf{43,1 \text{ õpetaja arvestuslikud ametikohad}}$
- $648 \text{ õpilaste arv} / 43,1 \text{ õpetaja ametikohti} = \mathbf{\text{suhtarv } 15}$

Gümnaasiumi suhtarvu 15 arvestuse näide:

- $5 \text{ paralleeli} \times 32 \text{ õpilast klassis} \times 3 \text{ klassi} = \mathbf{480 \text{ õpilast}}$
- $672 \text{ kursust} / 21 \text{ keskmine õppetundide arv õpetaja täistööaja sees} = \mathbf{32 \text{ õpetaja arvestuslikud ametikohad}}$
- $480 \text{ õpilaste arv} / 32 \text{ õpetaja ametikohti} = \mathbf{\text{suhtarv } 15}$

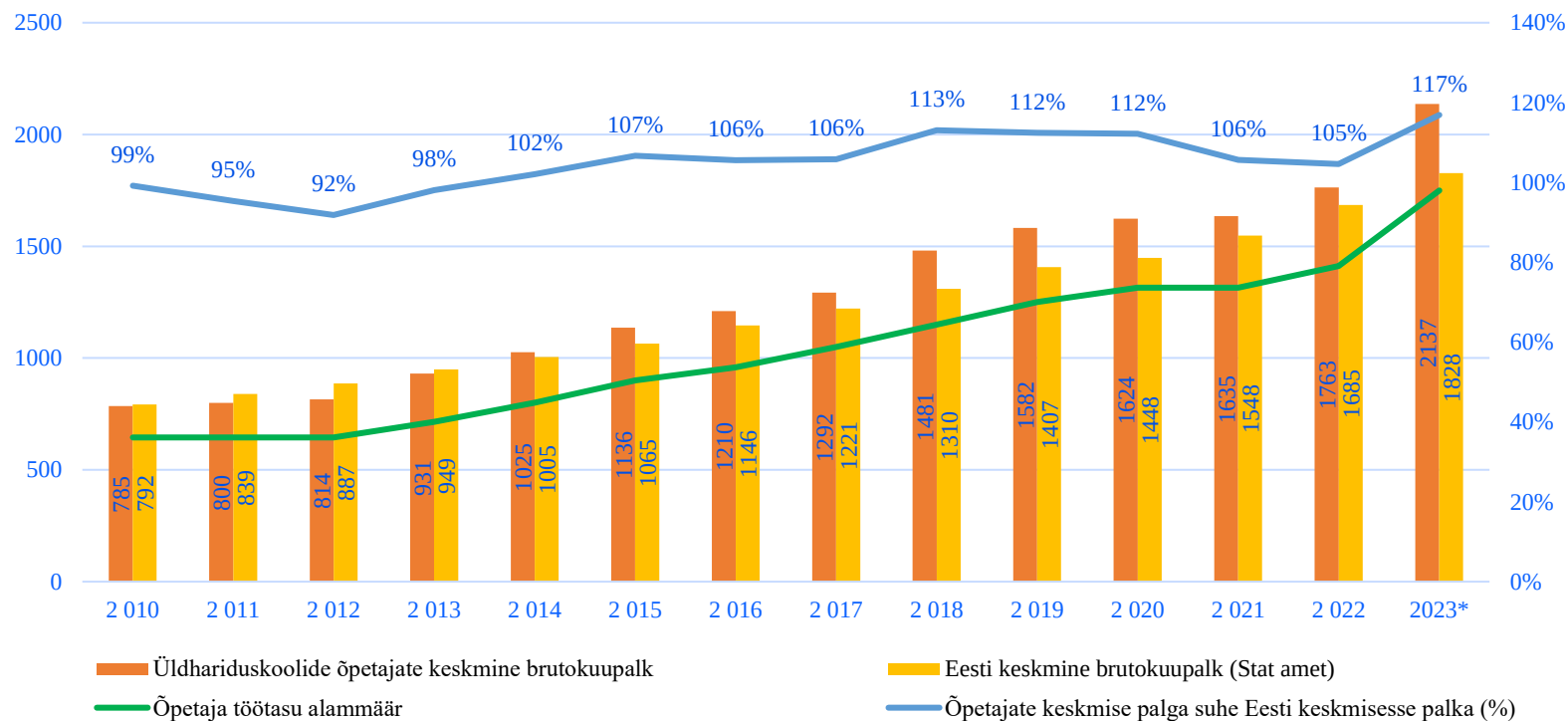
Kohalike omavalitsuste vahelised erisused

- Õpetaja keskmise töötasu seire kohalike omavalitsuste lõikes näitab, et kooli pidajate vahel on **suured erinevused välja makstavate keskmiste palkade osas** vaatamata sellele, et riigi poolt eraldatav toetus arvestatakse ühetaoliselt.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Õpetajate keskmine palk

*2023. aasta andmed on novembri kuu seisuga

Joonis 5. Üldhariduskoolide õpetajate keskmine brutopalk, õpetaja töötasu alammäär, Eesti keskmine brutopalk ning õpetaja palga suhe Eesti keskmisesse palga (%).

**Kohalikud omavalitsused, kes 2023. aastal (11 kuud - andmed ei ole lõplikud)
on õpetajatele maksnud 120% või enam Eesti keskmisest palgast.**

KOV	õpetaja keskmise palga osakaal riigi keskmisest (RMi prognoos - 1828 €) palgast 2023a. (11 k)	KOV panus õpetajate palkadeks (eraldatud toetuse ja palgakulude vahe) 2023a. 11 kuud, eurot
Jõhvi vald	138,0%	30 498
Toila vald	135,4%	11 947
Jõelähtme vald	130,0%	132 901
Kambja vald	126,1%	-60 168
Saku vald	126,1%	437 495
Tallinna linn	126,1%	1 422 380
Maardu linn	126,0%	330 613
Saue vald	126,0%	823 512
Keila linn	124,0%	105 278
Harku vald	122,9%	276 620
Kose vald	122,7%	16 769
Viimsi vald	119,8%	1 223 611
KOV keskmine	116,5%	7 186 073

Statistilise keskmise palga probleem

Õpetaja tegeliku keskmise palga puhul ei ole teada, millise koormusega selle palga eest õpetajad töötavad. Orienteeruva ülekoormuse/alakoormuse/normkoormuse arvestamiseks võrdles HTM arvestuslikku õpetajate ametikohtade arvu (kui palju on vaja õpetajaid ühes omavalitsuses õppekava täitmiseks) tegelike deklareeritud õpetajate ametikohtade arvuga (mida omavalitsused deklareerivad EHISes). Seal joonistub välja 3 tüüpi olukordi:

1. **Optimaalne.** Omavalitsused, kus on loodud nii palju õpetajate ametikohti kui õppekava täitmise arvestus näitab. Kokku 29 omavalitsust. Eeldus on see, et õpetajate koormus nendes omavalitsustes on optimaalne. Samas võib see erinevate koolide osas olla väga erinev.
2. **Alakoormatud.** Omavalitsused, kus on loodud kolm või enam õpetaja ametikohta rohkem kui õppekava täitmise arvestus näitab. Kokku 35 omavalitsust. Eeldus on see, et õpetajad on nendes omavalitsustes alakoormatud.
3. **Ülekoormatud.** Omavalitsused, kus on kolm või enam õpetaja ametikohta vähem, kui õppekava täitmise arvestus näitab. Kokku on 15 omavalitsust. Eeldus on see, et õpetajad on nendes omavalitsustes ülekoormatud.

Siiski, õpetajate tegelikku koormust ei ole tänaste andmete pealt riigi vaatest võimalik tuvastada.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Õpetaja karjäärimudel

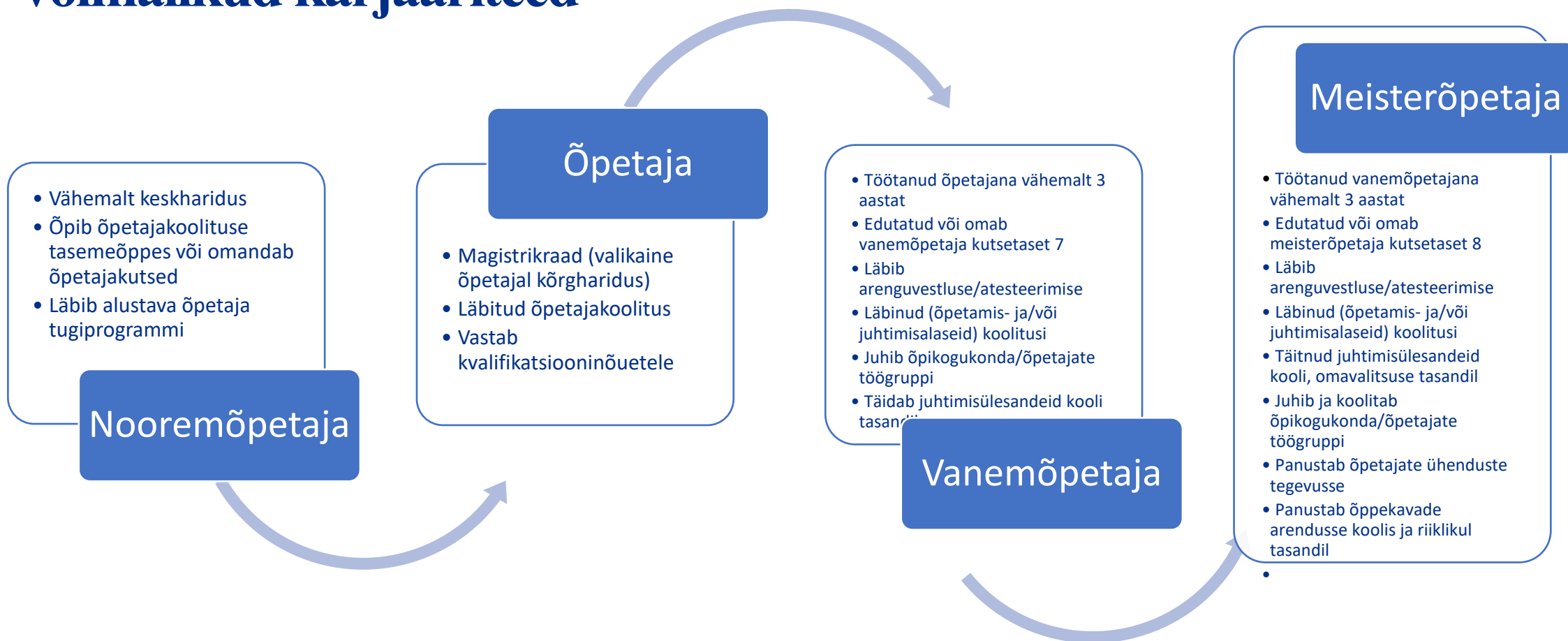

Õpetaja karjäärimudel

- Ekspertide ja õpetajate ühenduste hinnangul aitaks **õpetajaametit atraktiivsemaks muuta karjäärimudel**, milles on selgelt määratletud ametialase arengu võimalused ja tingimused ning millest oleks omakorda sõltuvuses õpetaja palga kujunemine.
- Oktoobris 2023 kutsus HTM kokku õpetajate karjäärimudeli arendamiseks ekspertrühma, kes on andnud sisendit karjäärimudeli arendamiseks.
- Töörühm keskendus kutsetasemetel põhineva karjäärimudeli väljatöötamisele.

Karjääriastmete kirjeldused, miinimumnõuded ning võimalikud karjääriteed

Milles on vaja kokku leppida?

- Üleriigiliselt kehtiv karjäärimudel astmetega ja astmete vahel liikumise põhimõtetega
- Karjäärimudeli rakendamise põhimõtted
- Karjääriastmete palga alammäärad
- Õpetaja riikliku palgatoetuse kasutamise põhimõtted

Küsimused osapooltele

- Mida on õpetajate töötasu ja töötingimuste osas tarvis muuta?
- Kuidas töötasu ja töötingimusi parandada?
- Mida saavad teha tööandjad?
- Mida saab teha riik?

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Täna!

